

Облікове забезпечення основних засобів в системі управління сільськогосподарським підприємством

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Однією з важливих проблем, що стоять перед системою управління сільськогосподарським підприємством є створення на підприємстві дієвої системи управління його майновим потенціалом. Ефективність такої системи визначається якістю інформації, що використовується для цілей управління. Тому одним з найважливіших завдань, що має ставитися при побудові системи ефективного та раціонального використання майна сільськогосподарських підприємств є формування на підприємстві достовірної інформації про рівень забезпеченості та ефективність використавші основних засобів. Визначальне місце, в такій системі належить обліковій інформації, що обумовлюється особливою роллю бухгалтерського обліку в забезпеченні управління найбільш якісною інформацією, якій притаманні специфічні якості.

Особливістю вітчизняної практики є те, що бухгалтерський облік основних засобів був зорієнтований на вимоги податкового законодавства і тому мав багато протиріч економічним поняттям амортизації, зносу, капіталізації. Результатом такого підходу стало різке падіння питомої ваги амортизації в структурі собівартості виробленої продукції, збільшення строків експлуатації основних засобів, збільшення витрат на їх ремонтні.

З введенням національних стандартів підприємства одержали нові можливості у формуванні облікової політики до основних засобів. Однак, поряд з цим, з'явилося чимало питань, які є недостатньо досліджені та мають дискусійний характер. Так, без порушення національного стандарту, сільськогосподарські підприємства продовжують використовувати в бухгалтерському обліку податкові норми амортизації, які не відповідають сутності відтворювального процесу. Наслідком податкового нарахування амортизації та впливу деяких інших факторів на багатьох підприємствах є значне відхилення вартості основних засобів, яка відображається в обліковій документах від їх фактичної вартості.

Окремі питання теорії і практики бухгалтерського обліку та економічного аналізу основних засобів викладені з наукових доробках Пархоменко В., Голова С, Бутинця Ф., Грінько А., Кужельного М., Сопко В., Гавриленко З., Ластовецького В., Задорожного З. та ін. Проте, існуючий вітчизняний досвід не містить рішень і не знищує недоліки, які проявляються в обліку безкоштовно отриманих основних засобів, обліку витрат на ремонті і амортизацію, обліку результатів перецінки. Удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів вимагає аналізу альтернативних напрямків облікової політики, вироблення оптимальних рішень, які б не суперечили міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, для забезпечення комплексного підходу з використанням закономірностей відтворювального процесу. Наявність зазначених вище проблем і визначає її актуальність.

Метою роботи є розробка теоретичних та практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів та економічне обґрунтування напрямків облікової політики на основі виявлення і використання закономірностей впливу відтворювального процесу на ефективність роботи підприємства.

Виклад основного матеріалу. Для здійснення виробничої діяльності сільськогосподарським підприємствам потрібні основні засоби або, інакше кажучи, засоби праці. Від предметів праці вони відрізняються тим, що беруть участь у виробництві протягом кількох років, зберігаючи при цьому свою натуральну форму та фізичні властивості. Засоби праці зношуються в результаті експлуатації; піддаються ремонту, за допомогою якого відновлюються їх фізичні якості; переміщуються всередині підприємства; вибувають з підприємства внаслідок недоцільності подальшого застосування.

Зважаючи на це, питання раціональної організації обліку основних засобів є досить актуальним. Вирішення цього питання дозволить більш ефективно вирішувати задачі управління процесами збереження, руху та ефективного використання основних засобів. Основні засоби є одним із трудомістких об'єктів бухгалтерського обліку, що обумовлено, насамперед, складністю їхньої структури та різноманітністю облікових задач. У бухгалтерському обліку основних засобів чітко ставляться завдання, які пов'язані з їх визнанням, оцінкою, переоцінкою, порядком нарахування амортизації, які є дуже важливими.

Проведений аналіз літературних джерел дає можливість стверджувати, що немає єдиного визначення завдань обліку основних засобів, проте всі вони наближені до єдиної цілі.

На думку М.Ф. Огійчука, бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити:

- узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів;
- достовірне визначення вартості (оцінки) основних засобів;
- визначення економічних вигод від використання основних засобів;
- контроль за наявністю і збереженням основних засобів з моменту придбання до вибуття із господарства;

- правильне і своєчасне нарахування зносу;
- контроль за правильністю та ефективним використанням коштів на реконструкцію, модернізацію відповідно до наявних джерел фінансування;
- контроль за ефективним використанням основних засобів залежно від їх потужності;
- точне визначення результатів від ліквідації основних засобів [3, с.285].

А на думку Н.М. Ткаченко, бухгалтерський фінансовий облік основних засобів повинен забезпечити:

- контроль за зберіганням основних засобів;
- своєчасне, правильне документальне оформлення відображення в обліку надходження основних засобів (фондів), їх внутрішнього переміщення (з цеху в цех, зі складу на склад, з відділу у відділ тощо), ефективного використання», вибуття (ліквідація, реалізація, безкоштовна передача); своєчасне (щомісячне) відображення в обліку зносу (амортизації) основних засобів;
- відображення в обліку витрат на ремонт основних засобів;
- визначення результатів від ліквідації, а також збитків від списування не повністю амортизованих об'єктів основних засобів;
- виявлення зайвих та морально застарілих основних засобів [4, с.181].

Крім цього, - зазначає автор, - бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити контроль за ефективним використанням виробничих майданчиків, обладнання, машин, транспортних засобів та інших засобів праці. Характерною особливістю засобів праці є те, що вони не мають тієї загальної взаємозамінності, яка характерна, наприклад, для потенційної робочої сили. Тому ефективність їх різна по галузях, підприємствах, окремих видах. Ця різниця для кожного конкретного засобу праці залежить від його технічного стану, ступеня фізичного й морального зносу [4, с. 182].

За словами Г.Г. Кірейцева для успішного вирішення завдань управління процесами виробництва і відтворення основних засобів праці, постійного утримання їх у придатному до функціонування стані і забезпечення ефективного використання необхідна інформація не тільки про їх вартість, але і детальні відомості про матеріально-речовий склад, корисні зовнішні функції, стан готовності до експлуатації та інші дані [2, с. 12].

Узагальнюючи викладені основні завдання щодо обліку основних засобів можна зробити висновок, що більшість науковців схиляються до того, що пріоритетними завданнями обліку основних засобів є:

- правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів;
- контроль за збереженням основних засобів;
- контроль за витратами на ремонт основних засобів, а також за ефективністю використання основних засобів;
- правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації;
- отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місяцями їх експлуатації, а також у розрізі осіб, відповідальних за її збереження;
- виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

Зазначимо, що ефективного результату у досягненні цих цілей можна досягти лише з використанням інформаційних систем та комп'ютерних технологій ведення бухгалтерського обліку.

Тільки за умови комплексного використання комп'ютерної техніки та професійних програмних засобів облікова інформаційна система може оперативно надавати необхідну інформацію для потреб управління підприємством [1].

Впровадження інтегрованої автоматизованої системи для будь-якого підприємства є однією з найбільш трудомістких і дорогих програм розвитку. В цих умовах надзвичайно велика роль керівників підприємств, що приймають рішення стратегічного характеру в сфері комп'ютеризації.

Головне - вироблення стратегії розвитку автоматизації, яка гарантувала б досягнення цілей підприємства. Ця стратегія повинна базуватися на досягнутому рівні автоматизації управління, досвіді

розроблювачів, особливостях організації впровадження, фінансових і кадрових можливостях підприємства, світових тенденціях. Найбільш важливою складовою цієї стратегії є в ряді випадків обґрунтування й прийняття рішень з вибору системи автоматизації, наявної на вітчизняному ринку, яка сприяла б вирішенню питання автоматизації бухгалтерського обліку основних засобів.

Висновки. Таким чином, тільки сформована повна й достовірна інформація про рівень забезпеченості та ефективність використання основних засобів дозволить вирішити завдання; управління відтворювальними процесами сільськогосподарських підприємств.

Список використаної літератури

1. 1С: Предприятие 7.7. Конфигурация «Бухгалтерский учет» для Украины. -- Редакция 2. Руководство по ведению учета (описание конфигураций). - М.:1С, 2002.
2. Кірейцев Г.Г. Облік основних засобів у сільськогосподарських підприємствах. Г.Г. Кірейцев, Л.О. Іваніщенко; ред. В.Д. Гревцов ; ред.: Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Данилюк, В.і. Митрофанов. - К.: Урожай, 1987. - 176 с.
3. Огійчук М.Ф, Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах. : підруч, / за ред. проф. М.Ф. Огійчука. - К.: Аграрна освіта, 2001. - 605 с
4. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл / Н.М.Ткаченко [6-тс вид]. - К.: А.С.К., 2002. - 784 с